

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ПРОНОМІНАТИВНО-ІНФІНІТИВНОГО ЗРАЗКА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено описові семантичних особливостей фразеологізмів прономінативно-інфінітивного зразка, окресленню їхньої синтаксичної спеціалізації та встановленню зв'язків із реченнями, побудованими за такими ж формально-структурними моделями.

Ключові слова: фразеологізм прономінативно-інфінітивного зразка, речення з прономінативно-інфінітивним комплексом, фразеологізація, семантика, синтаксична функція.

Сьогодні в галузі дослідження речень із прономінативно-інфінітивним комплексом (на кшталт *нема чим дихати; ніде сісти; нікому зателефонувати*) сформувалися два підходи до кваліфікації їхньої граматичної природи. Одні вчені потрактовують конструкції формально-структурних моделей *немає+Pron+Inf* та *Pron_{neg}+Inf* синтаксичними фразеологізмами [4], інші визначають місце цих побудов у системі однокладних речень, щоправда, не дотримуючись одностайності у зарахуванні їх до того чи того різновиду [1; 3; 9; 11]. Прикметно, що ті науковці, які вважають названі сполуки вільними реченнєвими побудовами, наголошують на їхньому фразеологізаційному потенціалі [1, с. 43; 2, с. 46; 5, с. 97–98; 11, с. 66]. Іншими словами, речення формально-структурних моделей *немає+Pron+Inf* та *Pron_{neg}+Inf* досить часто набувають ідіоматичного характеру, поповнюючи царину фразеологізмів, справедливості чого підтверджують і вказані лексикографічні праці.

Однак досі не створено реєстру фразеологізмів прономінативно-інфінітивного зразка (ФПЗ), комплексного опису їхньої семантичної специфіки та синтаксичної поведінки, що зумовлює актуальність пропонованої студії. А заповнення цієї прогалини й постає її метою.

На перший погляд, завдання укласти реєстр ФПЗ видається простим, однак виникають певні труднощі з урахуванням явища варіативності. Як відомо, в українстиці розмежовують два типи фразеологічних варіантів: 1) власне-варіанти фразеологізмів, які відрізняються чергуванням у тій самій позиції різних лексем, 2) фразеологізми, що містять варіанти слів і синтаксичних одиниць [10, с. 60]. Задля ціліснішого й повнішого обліку аналізованих ідіом варіанти ФПЗ 1-го типу доцільно вважати окремими елементами реєстру, а варіанти ФПЗ 2-го типу помістити в одну позицію. Тобто ФПЗ *ніде й голки встромити; ніде й пальця встроми-*

ти; голкою ніде ткнути; пальцем ніде ткнути є різними одиницями реєстру, а ФПЗ *ніде й голкою штрикнути* та *нема де голкою штрикнути*, а також *ніде й пальця просунути* та *ніде й пальцем просунути* розташовані в одній позиції. Про виправданість обраного принципу в організації матеріалу свідчить результат: маємо реєстр, кількісні характеристики якого певним чином відображають ступінь поширення явища фразеологізації речень з прономінативно-інфінітивним комплексом. Адже варіанти ФПЗ, які мають різні лексеми в тій самій позиції, колись були різними синтаксично вільними побудовами, хоча й з дуже близьким загальним значенням.

Особливих пояснень вимагають ФПЗ, у яких чергуються прономінативи з наголошеним *ні-* на початку та сполука *немає+прономінатив*, напр.: *ніде й голкою штрикнути* та *нема де голкою штрикнути*. Заглиблення в граматичний лад української мови наводить на міркування про «не зовсім прономінативний» характер лексем з наголошеним *ні-*. Як зазначають дослідники, від звичайних заперечних прономінативів вони різняться не лише значенням і сполучуваністю в тексті [6, с. 30], а й етимологією: якщо заперечні займенникові іменники й прислівники з наголосом на корені історично модифікувалися з класу неозначених, то відповідні одиниці з наголосом на префіксі – результат лексикалізації частки *ні*, компонента *єсть* та займенникового слова [8, с. 410–411; 7, с. 361; 9, с. 231; 3, с. 304–305]. Отже, прономінативи з початковим наголошеним *ні-* поєднують функції предиката і займенникового слова, тому логічно буде називати їх предикативними прономінативами. Наведені аргументи дають усі підстави визнати речення формально-структурних моделей *немає+Pron+Inf* та *Pron_{neg}+Inf* синтаксичними варіантами, і відповідно ідіоми, побудовані за цими ж схемами, – фразеологічними варіантами. Назвемо їх фор-

мальними варіантами ФПЗ, адже різниця полягає лише у формальному вияві предикативного прономінатива.

Упадає в очі, що формальна варіативність ФПЗ представлена в лексикографічних працях непослідовно. Так, для деяких із них формальний варіант теоретично можливий, але у словниках його немає, напр.: *нема чого* (ФСУМ II, с. 546); *ступнути ніде* (СФУМ, с. 700); *ніде (ні-як) повернутися* (СФУМ, с. 524) та ін. Проте художня література й публіцистика засвідчують непоодинокі вживання й формальних варіантів наведених ФПЗ, напр.: *Подаю їй пляшку з водою зі струмка – нічого мені каву переводити* (Любка Дереш); *По суті, вони мають усі підстави радіти тому, що нам нічого з китайцями ділити і нічого їх, китайців, побоюватися* (Дзеркало тижня. – 2007. – 20–26 жовтня); *Гостей – нема де стати* (Василь Стус); *Але я тебе спитаю: чому всі твої романтичні полінезійці стирчать вічно в рабстві під горсткою цивілізованих завойовників, а твої хвалені росіяни, маючи під собою найкращий шмат земної кулі, не можуть бодай як слід наїстися, не кажуть вже, так як американці, а хоч би так, як ми, дарма що у нас нема де повернутися* (Улас Самчук).

Аналіз фактичного матеріалу показує, що найоптимальнішим критерієм його класифікації постає семантичний чинник. З огляду на брак досліджень, виокремлюємо такі значеннєві групи ФПЗ:

I. ФПЗ, що виражають брак (у поодиноких випадках наявність) чогось. Сюди належать 16 одиниць реєстру: *нема чого* (ФСУМ II, с. 546); *нема за що* (ФСУМ II, с. 542); *нема чого в рот покласти* (ФСУМ II, с. 546); *на зуб нічого покласти* (ФСУМ II, с. 546); *нічим (нема й чим) ока запорошити* (ФСУМ I, с. 316); *ніде розгорнутися* (ФСУМ II, с. 748); *розвернутися ніяк, розвернутися ніде* (ФСУМ II, с. 744); *є де розгорнутися* (ФСУМ II, с. 748); *є де розвернутися* (ФСУМ II, с. 744); *нема куди обернутися* (ФСУМ II, с. 543); *ні за що оком зачепитися* (ФСУМ I, с. 321); *нема за що зачепитися* (ФСУМ II, с. 542); *ні за що (віщо) руки (рук) зачепити* (ФСУМ I, с. 321), а також *ніде (нігде) діватися/дітися* та *немає куди (нікуди) діватися/дітися* (у 1-му значенні) (ФСУМ I, с. 241).

Варто звернути увагу на деякі особливості ФПЗ цієї групи. По-перше, своєю семантикою вони ще досить подібні до умовно вільних реченнєвих конструкцій відповідних формально-структурних моделей, загальне значення яких зводиться до ствердження відсутності певної узагальненої умови для реалізації мети, пор.: *нема куди обернутися – І дома ніякого просвітку, нема куди йти...* (Оксана Забужко); *нічого в рот покласти – Нічого й на базар винести!* (Дзерка-

ло тижня. – 2009. – 14–20 лютого). По-друге, деякі з цих ФПЗ вживаються і як умовно вільні сполуки – у складі речень з прономінативно-інфінітивним комплексом, напр.:

нема чого – 1) не варто, не треба вередувати; 2) не потрібно, не треба (ФСУМ II, с. 546). Функціонування в ролі фраземи: *Дикістю нема чого хизуватись* (Олесь Гончар); *Бумблякевич відчув свою поразку і вирішив, що нема чого далі зволікати* (Юрій Винничук); *І нема чого тут дивуватися. Це звична справа* (Post Поступ. – 2010. – № 8. – С. 4). Функціонування в ролі умовно вільної сполуки: *Хоча насправді вони [сні], звичайно, нічийні, і любити там особливо нема чого* (Оксана Забужко); *Україні нема чого запропонувати світовій музичній індустрії, окрім фольку* (Укр. тиждень. – 2010. – № 42. – С. 56); *І досить базікати про «переписання» історії, бо нема чого переписувати!* (Молодь України. – 2009. – 1 вересня).

Нема за що – бракує матеріальних засобів на що-небудь (ФСУМ II, с. 542). Функціонування в ролі фраземи: *Сім'ї розвалені тільки з однієї причини – людям нема за що жити, людям ніде працювати* (http://frontzmin.org/view_post.php?id=800). Функціонування у складі речень із прономінативно-інфінітивним комплексом: *Бо дійсно, ідеши вулицею злий, втомлений і думаєши: «Чого б я мав любити цю лису беззубу мавпу?» А любити її дійсно нема за що* (Олександр Кривенко, Віктор Павлів); *Що показати? Що мої діти ніякого злочинства не робили й нема за що їх карати?* (Володимир Винниченко); *Нас немає за що пожаліти* (Любка Дереш).

По-третє, описувану групу характеризує ще й факт вживання деяких ФПЗ зі значенням, незафіксованим словниками. Так, фразему *нема за що зачепитися* використовують у мовленні не лише з семантичним наповненням «відсутня матеріальна основа для господарювання» (ФСУМ II, с. 542), а й з іншим – «відсутність найменшого аргументу для обґрунтування чогось», напр.: *...як виглядає такий кінець, коли всмоктує тьма і нема за що зачепитись...* (Оксана Забужко); *І досвід останніх місяців наочно продемонстрував, наскільки важко домогтися потрібного вердикту: позивачам нема за що зачепитися, оскільки необхідних процедур за колишнього режиму все-таки дотримувалися* (Дзеркало тижня. – 2005. – 21–27 травня).

По-четверте, синтаксична поведінка ФПЗ, що виражають відсутність/наявність чогось, зводиться до предикативної функції: усі вони спеціалізовані на ролі головного члена односкладного речення, а ФПЗ *нема чого* – на ролі складника головного члена односкладного речення, напр.: *І почалося таке, що я стала у них за служницю... Та що діяти – не було куди обернутися*

(Іван Франко); *Дівчина у мене є, наречена, думали побратися. А зачепитися не було за що* (Іван Цюпа); *Мені настільки хріново, що я не хочу нікого бачити і чути, на всіх парах чемчекую додому, щоб упасти на ліжко і все забути, бо мені більше нема куди подітися* (Анатолій Дністровий); *При горизонтальному наклеюванні смуг флізелінових шпалер оку нема за що зачепитися, тому створюється повна ілюзія ідеальних стін* (<http://www.progab.kh.ua/2011/01/flizelinovishpaleri.html>); *А ти думай! І підскакувати нема чого* (Марія Матіос); *А тепер нема чого страждати!* (Марина Гримич); *...і якщо в тему УПА зараз краще не влізати, то нема чого туди й лізти...* (Оксана Забужко).

Усі ці чотири чинники найбільшою мірою свідчать про незавершеність фразеологізації одиниць розгляненої групи, про порівняно недавній час початку її формування та відкритість для поповнення. Прикладом ФПЗ, що перебуває на стадії формування, може слугувати сполука *нема чого (нічого) втрачати*, яка вже в мовній свідомості виринає цілісно й у багатьох контекстах образно передає стан рішучості, напр.: *Нам нічого втрачати, окрім своїх ковзанів, а на них по асфальту далеко не заїдеш* (Любка Дереш); *І тут йому спало на думку, що вже й так нема чого втрачати, і згадав про рекомендацію від княгині (Юрій Винничук); ...той нав'язаний казах удруге втік і втрачати йому вже нічого, він десь тут, він кружляє навколо частини...* (Юрій Андрухович).

Задля повноти картини варто вказати ще й на залучення зазначених ФПЗ до парадигматичних відношень. Цікаво, що лише одна фразема має синонім: *нема чого в рот покласти – на зуб нічого покласти*, і лише дві утворюють антонімічні пари: *ніде розгорнутися – є де розгорнутися розвернутися ніде – є де розвернутися*. Однак мовна практика засвідчує наявність антоніма до ще одного ФПЗ аналізованої групи: *нема за що – є за що*, напр.: *Як у тебе з грішми – маси за що жити?* (Оксана Забужко).

II. ФПЗ з семантикою модальності. ФПЗ цієї групи заповнюють 17 позицій реєстру, з-поміж яких наявні фраземи зі значенням: а) інтимізувально-контактувальним: *нічого гріха таїти та нічого гріха крити* (ФСУМ II, с. 874); *ніде (нігде) правди дівати/діти; ніде (нігде) гріха дівати/діти; нікуди (нема куди) правди дівати/діти та нікуди (нема куди) гріха дівати/діти* (ФСУМ I, с. 241); *ніде (нігде) діватися/дітися та немає куди (нікуди) діватися/дітися* (у 2-ому значенні) (ФСУМ I, с. 241); *правди нічого ховати/сховати та правди ніде ховати/сховати* (ФСУМ II, с. 928); *нічим (нема чим) крити* (ФСУМ I, с. 397), б) безапеляційності повідомлення: *нічого сказати* (ФСУМ II, с. 812); *нічого*

мовити (ФСУМ I, с. 499); *і балакати нічого* (ФСУМ I, с. 17); *й говорити нічого (нема чого, нема що)* (ФСУМ I, с. 176), в) емоційної оцінки повідомлюваного: *нічого (нема що) робити* (ФСУМ II, с. 740); *нічого (нема чого) бога гнівити* (ФСУМ I, с. 198).

Кваліфікуючи ці ФПЗ, варто зазначити, що лише два з них мають умовно вільні відповідники невідомого характеру – це фраземи *нічого робити* і *нічого сказати*, пор.: *Купці підводять Січкариху до дверей, вона мац рукою до клямки, а кругом ворушиться одна вовна, ворушиться сопє і регоче. Перелякалася баба, та нічого робити* (Михайло Стельмах); *Хто заспокоївся, тому нема чого робити в мистецтві* (Олесь Гончар); *У негоду, коли надворі нічого було робити, я просиджував у діда в кабінеті* (Любка Дереш); *І спішно йому, нема що казати: усе наперед виривається* (Наталія Кобринська); *І раптом розумію, що нічого йому мені сказати...* (Світлана Йовенко). Що стосується парадигматичних відношень між ФПЗ із семантикою модальності, то у словниках подано лише один синонімічний ряд зі значенням «треба визнати, сказати правду»: *нічого гріха таїти – ніде правди діти – ніде діватися – правди нічого ховати*. Проте детальний аналіз значень ФПЗ цієї групи та спостереження над їх використанням у мові дають підстави вибудувати ще один ряд синонімів: *нічого мовити – нічого сказати – й говорити нічого – і балакати нічого*. Участь цих ФПЗ в антонімічних зв'язках не засвідчено ні лексикографічними працями, ні мовною практикою.

Синтаксичні функції ФПЗ описуваної групи не вирізняються розмаїттям і зумовлені їхніми семантичними особливостями – виражати впевненість, безперечність повідомлюваного, констатувати прийняття ситуації або привертати увагу адресата, відтак вони в реченнях виконують роль вставних компонентів, напр.: *Але ніде правди діти: якщо приборкати усі емоції, щемливі спогади, то у «сухому залишку» – гіркий осад* (Високий замок. – 19.12.2009); *Закінчив польку, починай гопак, – грай, Марку, грай, бо дуже граєш гарно! Воно, звичайно, що там говорить. Отож-бо й є, нема чого балакати* (Ліна Костенко); *Складалося враження, коли Вітас заходить у кімнату, відразу слабне світло. Темна персона, нікуди дітися* (Любка Дереш); *Крити не було чим, я справді воював не стільки з патріотичного обов'язку, скільки шукав легкої смерті* (Василь Кожелянко). Хоча трапляються випадки, коли такі ФПЗ позначені предикативністю, напр.: *Єва, тай та грішна, а про нас і балакати нічого* (Нар. тв.); *Прикро мені дуже, що прийдеється нидіти по тих клініках, – се варто некла! – але вже нема що робити!* (Леся Укра-

їнка); *Ой, злосна Юр'яна... А про цих уже й казати нема що!* (Марія Матіос).

II. ФПЗ із семантикою ознаки. Це кількісно найбільша (35 одиниць) й значеннєво найрозгалуженіша група, яка має дві підгрупи:

1. ФПЗ із загальним значенням «квантитативна ознака». Майже всі ці фрази визначають ситуацію заповнення певного простору великою кількістю осіб чи предметів: *ніде й голки встромити* (ФСУМ I, с. 155); *ніде й пальця встромити* (ФСУМ I, с. 155); *ніде й пальця (пальцем) просунути* (ФСУМ I, с. 155); *ніде й голки просунути* (ФСУМ I, с. 155); *голкою ніде ткнути* та *голкою нікуди ткнути* (ФСУМ II, с. 886); *шилом ніде ткнути* та *шилом нікуди ткнути* (ФСУМ II, с. 886); *пальцем ніде ткнути* та *пальцем нікуди ткнути* (ФСУМ II, с. 886); *курці ніде клюнути* (ФСУМ I, с. 155); *голіці ніде впасти* (ФСУМ I, с. 147); *яблуку (яблукові) ніде впасти* (ФСУМ I, с. 147); *й голки нема де кинути* (ФСУМ I, с. 147); *ніде (нема де) й голкою штрикнути* (ФСУМ II, с. 968); *курці ніде (немає де) голови простромити* (ФСУМ II, с. 712); *ніде розгулятися оку* (ФСУМ II, с. 748); *маковому зерну ніде впасти* (СФУМ, с. 126); *ногою ступити (стати) ніде* (СФУМ, с. 700); *ніде [було] повернутися* та *ніяк [було] повернутися* (СФУМ, с. 524); *і перепелиці нікуди пропхатися* (ФСУМ II, с. 711). І лише одну з них можна назвати вузькосемантичною – її вживають на позначення розмірів винятково земельних ділянок: *курки нікуди випустити* (ФСУМ I, с. 100). Специфіка майже всіх таких ФПЗ полягає в тому, що вони завжди оцінюють ситуацію «цілковите заповнення обмеженого простору особами чи предметами» і містять у собі дві протилежні семи – «мало» й «багато». Реалізація тієї чи тієї семи залежить від кута зору, з якого характеризується ситуація: якщо ознака приписується простору, експліцитною постає сема «мало», якщо ж оцінка надається наповненню цього простору, то активізується сема «багато», напр.: *Стеценка викликали на сцену після кожного номера. Виходив на сцену, дивився в залу, а в ній не було де і яблукові впасти* (Анатолій Хорунжий); *А на пероні яблуку ніде впасти від людей, усі прийшли проваджати перших добровольців* (Вадим Собко); *У вузьких бахчисарайських вулицях стовпилося народу – ніде голиці впасти* (Роман Іванчук); *Під час арт-шоу в Луцькому замку голиці ніде було впасти* (<http://pravda.lutsk.ua>). Однак варто зазначити, що словники не завжди відображають всю палітру значень описуваних ФПЗ, пор.: *голиці (яблукові, яблуку) ніде впасти* – 1) дуже багато людей, дуже людно; 2) дуже тісно; 3) надзвичайно багато (ФСУМ I, с. 147) – *ніде й голки (пальця) встромити (просунути)* – дуже багато людей; нема

вільного місця (ФСУМ I, с. 155) – *і перепелиці нікуди пропхатися* – у великій мірі, дуже (ФСУМ II, с. 711).

Привертає увагу, що ФПЗ зі значенням квантитативної ознаки найбільше з-поміж інших утягнуті в синонімічні відношення. І хоча це явище простежується в лексикографічних працях непослідовно, майже всі ФПЗ аналізованої підгрупи, окрім *курки нікуди випустити* та *ніде оку розгулятися*, утворюють один синонімічний ряд. Утягування ж подібних ФПЗ в антонімічні відношення унеможливлено особливостями їхньої семантики та високим рівнем образності.

Щодо синтаксичних функцій ФПЗ із семантикою кількісної ознаки, то вони спеціалізовані на ролі головного члена односкладного речення, напр.: *У великому залі, де засідав сейм, яблуку ніде впасти, і друзі стали біля вікна, між колонами* (Володимир Малик); *За ними прийшли ще люди, так що в хаті ніде було повернутися* (Григорій Тютюнник); *Ти сама знаєш, яке в нас убозтво. Курки нікуди випустити. Без землі нам хоч зараз усім на Амур* (Борис Грінченко), подекуди виступають присудком – при підметі, вираженому генітивом, напр.: *Ото ж людей на улиці і коло хати – ніде й голки встромити* (Марко Вовчок); *А там люду – яблукові ніде упасти!* (Анатолій Дімаров).

2. ФПЗ зі значенням квалітативної ознаки. Особливістю ФПЗ цієї підгрупи є наявність у їхній семантиці деструктивного компонента – усі вони виражають якісну ознаку за відсутністю чого-небудь: а) бідний (бракує матеріальних засобів): *не мати чим хребта прикрити* (СФУМ, с. 381); *і кішки нема чим годувати* (ФСУМ I, с. 180); б) самотній (відсутність близьких людей): *не мати де голови (голову) прихилити* (ФСУМ I, с. 477); *не мати куди прихилитися* та *не мати до кого прихилитися* (ФСУМ I, с. 477); в) нецікавий (непривабливий): *дивитися нема на що (ні на що)* (СФУМ, с. 198); г) зайнятий (брак часу): *дихнути ніколи (немає коли)* (ФСУМ I, с. 240), *не мати коли й дихнути, не мати коли й на стелю глянути, не мати коли й угору глянути* (ФСУМ I, с. 478); *і вгору глянути ніколи (немає коли), нема коли й слова вимовити* (ФСУМ I, с. 174). Як бачимо, усі зазначені ФПЗ, окрім *дивитися нема на що*, мають синоніми, так що у межах цієї підгрупи парадигматичні відношення теж представлені.

На відміну від ФПЗ, що виражають кількісну ознаку, для ФПЗ із семантикою якісної ознаки однаково характерні функції і головного члена односкладного речення, і присудка двоскладного речення, напр.: *Та так для того добра тільки й живемо на світі, за тими війнами нема коли й угору глянути* (Володимир Винниченко); *Підскочила гаряча пора: оранка, косовиця, гра-*

бовиця, жнива, возовиця, молотіння нового хліба, – **ніколи було дихнути**, не то що... (Панас Мирний); *Я не маю хребта чим прикрити* (Іван Франко); *Люди, які не мають ось цього зерна творчості в собі, вони настільки не мають де прихилитися, що прилипають до того телевізора, знаходячи там забуття* (<http://www.bukvoid.com.ua/digest/2010/12/03/155213.html>).

Осібнo від вищеописаних груп ФПЗ перебуває ідіома з (від) нічого робити (ФСУМ II, с. 740). Вона виражає каузальну семантику, а відтак у реченні виступає обставиною причини, напр.: *Пейсатий корчмар сидить на порозі своєї корчми і від нічого робити перебирає пальцями* (Гнат Хоткевич); *На Івано-Франківщині нелюд від нічого робити жорстоко побив школяра* (<http://franuk.com/news/podii/4146>).

Отже, підсумовуючи наведений опис ФПЗ, можна стверджувати, що реєстр, який вони формують, нараховує 68 позицій. Незважаючи на те, що за семантичним критерієм ФПЗ класифікують на три групи (і один ФПЗ стоїть окремо), усі вони мають спільну сему – відсутність, а також майже всі (окрім ФПЗ із модальним значенням) відзначаються предикативною функцією в реченні. Ці факти засвідчують живий зв'язок ФПЗ із відповідними вільними побудовами, а існування до ФПЗ омонімів-не-фразем та набуття деякими вільними сполуками, що мають таку ж структуру, ідіоматичного характеру дають підстави констатувати тривання процесу фразеологізації речень формально-структурних моделей *немає+Pron+Inf* та *Pronneg+Inf*.

Список скорочень використаних джерел

- ФСУМ – Фразеологічний словник української мови / [уклад. : В. М. Білоноженко та ін. – 2-ге вид.]. – К. : Наук. думка, 1999. – Кн. 1–2. – 980 с.
СФУМ – Словник фразеологізмів української мови / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови, Укр. мов.-інформ. фонд ; [уклад. : В. М. Білоноженко та ін.]. – К. : Наук. думка, 2003. – 1097 с.

Список літератури

- Арполенко Г. П. Інфінітивні речення / Г. П. Арполенко // Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові / Г. П. Арполенко, В. П. Забеліна. – К. : Наук. думка, 1982. – С. 5–65.
- Арполенко Г. П. Структурні типи інфінітивних речень / Г. П. Арполенко // Укр. мова і літ. в шк. – 1977. – № 3. – С. 43–51.
- Бабайцева В. В. Система односоставных предложений в современном русском языке : [монография] / В. В. Бабайцева. – М. : Дрофа, 2004. – 512 с.
- Брицын В. М. Фразеологизированные двухкомпонентные не подлежащно-сказуемые предложения схемы (Pron (neg) Inf) – Vбыт. / В. М. Брицын // Синтаксис и семантика инфинитива в современном русском языке / В. М. Брицын. – К. : Наук. думка, 1990. – 318 с.
- Матвійс І. Г. Синтаксис займенників в українській мові / І. Г. Матвійс. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 131 с.
- Ожоган В. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови : [монографія] / Василь Ожоган. – К. : [б. в.], 1997. – 231 с.
- Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский. – 8-е изд., доп. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 544 с.
- Потебня А. А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – М. : Учпедгиз, 1958. – Т. I–II. – 536 с.
- Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання : [навч. посіб. для студ. філол. ф-тів] / І. І. Слинько, Н. В. Гуїванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища шк., 1994. – 670 с.
- Українська мова : енциклопедія. – К. : Укр. енциклопедія ім. М. Б. Бажана, 2000. – 752 с.
- Шкіцька І. Ю. Реалізація суб'єктивно-модальних значень у структурі безособово-інфінітивних речень сучасної української мови : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Укр. мова» / Ірина Юрїївна Шкіцька ; Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х., 2004. – 177 с.

N. Kobchenko

THE PHRASEMES OF THE PRONOMINATIVE-INFINITIVE TYPE IN UKRAINIAN LANGUAGE

The paper deals with the exposition of semantic peculiarities of phrasemes of pronominal-infinite type, the definition of their syntactic specialization and the determination of their connecting with the sentences of the same formal-structural models.

Keywords: phraseme of pronominal-infinite type, sentence with the pronominal-infinite complex, transiting to phraseme, semantic, syntactic function.

Матеріал надійшов 15.02.2012